

"Els empresaris no s'interessen per l'art"

Jesús Martínez Guerricabeitia és un dels col·leccionistes d'art més importants del País Valencià. Lluitador antifranquista, aquest empresari atípic ha donat la seua valuosa col·lecció a la Universitat de València i ha impulsat la biennial que porta el seu nom.

Jesús Martínez Guerricabeitia és un empresari atípic per la seua vinculació al món de la cultura. Considerat com un dels més importants col·leccionistes d'art del nostre país, l'empresari valencià ha tingut la generositat de donar la seua valuosa col·lecció a la Universitat de València i d'impulsar i promoure la biennial que porta el seu nom. La seua biografia és el reflex de dues personalitats molt contrastades: la de lluitador antifranquista i la d'emigrant que va fer una considerable fortuna a Amèrica durant els anys seixanta. En una societat com la valenciana, on tradicionalment els empresaris no han tingut massa sensibilitat per a promoure activitats artístiques, Martínez Guerricabeitia representa un cas excepcional. Aquesta no ha estat, però, la seua única activitat cultural. També fou membre de Promocions Culturals del País Valencià i del consell d'administració de la revista *La Calle*.

—*El seu segon cognom no és gaire habitual al País Valencià, té arrels basques?*

—Efectivament. El meu avi matern, Tomás Guerricabeitia, era un agrimensur i expert en pedreres que va emigrar del País Basc per treballar per les comarques valencianes de l'interior. Com que era un home cultivat, arribà a fer de notari del Villar.

—*Quina influència va tenir la seua família en la seua formació ideològica?*

—La nostra història familiar està marcada per circumstàncies històriques molt difícils, com la instauració de la República, la Guerra Civil i la posterior repressió franquista. Una part important de la família va patir condemnes de presó. Mon pare fou inicialment un miner que treballava a les mines de caolí del Villar, als Serrans, i formava part de la CNT. No era, però, un

anarquista intolerant i visceralment anticomunista. Reconeixia els mèrits de la revolució soviètica sense oblidar, però, que l'URSS era un règim totalitari. Quan érem petits ens llegia a les nits llibres de Roman Rolland, Anatole France, Émile Zola i d'autors vinculats a l'anarquisme. Fou el meu primer contacte amb el món de les lletres i la cultura. Per les seues activi-

tats llibertàries, mon pare fou empresonat ja en temps de la República, i durant la Guerra Civil s'incorporà al front i fou detingut. En total, va passar més de set anys a la presó. No fou el únic. Al meu germà José i a mi també ens van empresonar unes quantes vegades.

—*El seu germà José va fundar a París la llegendària editorial Ruedo Ibérico. Va participar vostè en aquest projecte editorial?*

—La situació del meu germà a la fi dels anys quaranta era molt delicada. Fou detingut l'any 1948 per les seues activitats antifranquistes i mentre esperava el judici va aconseguir fugir cap a França i matricular-se a la Sorbonne. Mantingué estretes relacions amb intel·lectuals exiliats i professors com Pierre Villar. Sempre fou un home de lletres. A principis dels seixanta pretenia crear una biblioteca ambulante per a fomentar la lectura entre els emigrants espanyols. Jo li enviava periòdicament les novetats editorials més interessants. Finalment, va decidir crear l'editorial Ruedo Ibérico

amb Nicolás Sánchez Albornoz, Girbau, Viladas i d'altres intel·lectuals espanyols de l'exili. José Martínez Guerricabeitia fou, però, el primer promotor d'aquest projecte editorial que tanta importància va tenir en la resistència contra el règim franquista.

—*Vostè també va decidir abandonar València. Per què va emigrar cap a Amèrica?*

—Després dels anys de presó, vaig enfrontar-me a la

"No he tingut cap conflicte entre les meues idees i les meues activitats empresarials. Evidentment, si tens sensibilitat d'esquerres, els conflictes laborals t'afecten d'una forma més personal. No és la mateixa actitud la del qui paga que la de l'assalariat."

responsabilitat de mantenir la meua família. Durant els anys quaranta vaig treballar en oficis tan diversos com corrector de proves en uns tallers de linotípia o comptable d'una empresa de pells. L'any 1949, Carmen i jo ens casàrem. La situació econòmica del país no era bona i l'empresa de pells on treballava tenia molts competidors. L'any 1951, decidírem emigrar cap a Veneçuela i poc després ens instal·làrem a Barranquilla, una ciutat portuària de la costa atlàntica colombiana. Vaig donar classes en un col·legi i vaig treballar en una empresa d'importació. Abans de retornar a Espanya, passàrem tres anys a les Illes Verges, on ens dedicàrem a la venda de diversos productes italians.

—*Per què va retornar a València?*

—Haviem passat ja massa temps fora, encara que fèiem viatges a Europa per a visitar la família. El nostre fill portava uns anys estudiant a València i ens va semblar necessari que no estiguérem separats. La meua dona i jo retornàrem l'any 1970.

—*Quan va iniciar la seua col·lecció?*

—En el moment del nostre retorn, vaig començar comprant obra gràfica, carpetes de serigrafies i litografies. El primer quadre important que vaig adquirir fou un de Rafael Canogar.

—*Quantes obres componen la seua col·lecció?*

—Quasi 130 quadres, entre pintures i dibuixos de 60 artistes. També tinc molta obra gràfica, al voltant de 300 obres. No sóc un col·leccionista capritxós. Intente trobar obres a preus raonables en subhastes i galeries. De vegades he comprat quadres per compromís amb el galerista o per amistat amb l'artista.

—*Quins artistes són amics seus?*

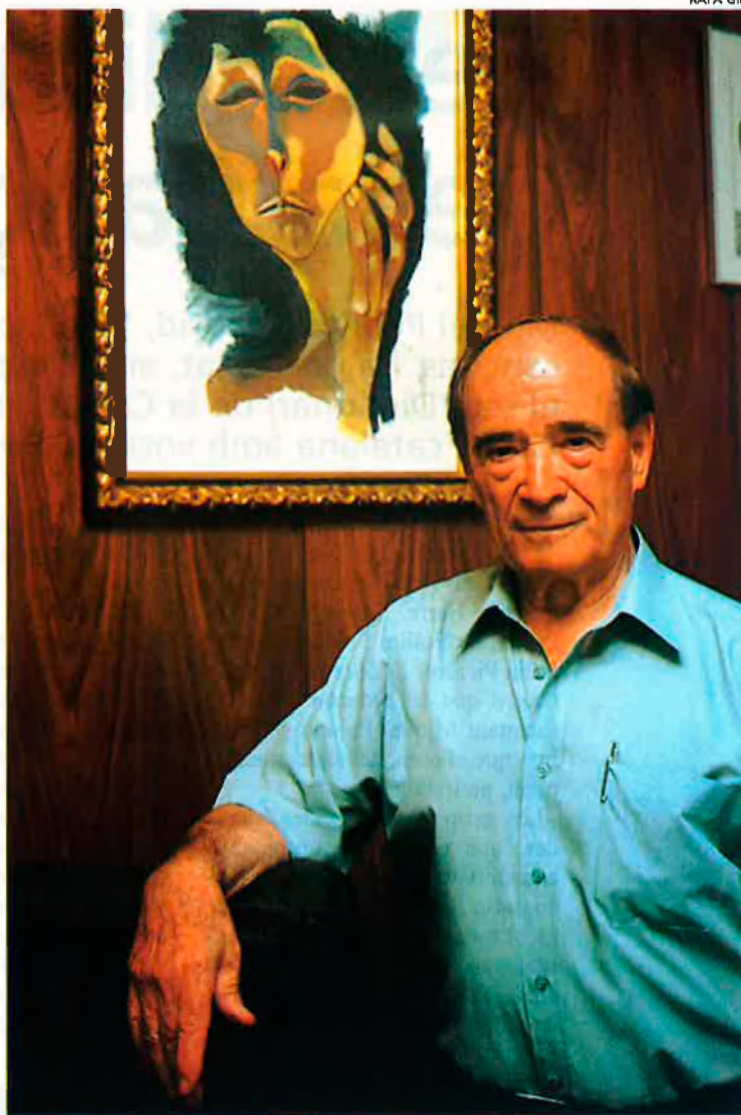
—Conserve una bona relació amb Manolo Boix, Antoni Miró, Erro, Canogar, Genovés, Castejón, Darío Villalba, Marín Caballero i d'altres. Dels artistes més joves, tinc amistat amb Chema López. Evidentment, tots estan representats en la meua col·lecció. Quant a Genovés sóc el col·leccionista amb més obres seues.

—*Quina és la línia estètica de la seua col·lecció?*

—M'interessa la pintura figurativa contemporània d'un període molt determinat, des de la dècada dels seixanta fins ara. En la meua col·lecció predominen les obres amb un missatge crític i un contingut social. A vegades, el contingut pot ser fins i tot pamfletari. No tinc res contra el pamflet perquè ha complert una funció històrica important.

—*Per què va decidir donar la seua col·lecció a la Universitat de València i no a les institucions valencianes que tenen museus?*

—Quan la meua dona Carmen i jo decidírem que la nostra col·lecció hauria de formar part del patrimoni dels valencians, estudiàrem molt quina institució hauria de ser la dipositària. Per a prendre aquesta decisió, ens va assessorar Romà de la Calle, amb qui vaig crear el projecte de la biennal. El greu inconvenient que tenen les institucions polítiques és que depenen molt dels canvis de persones i partits. En canvi, la Universitat de València és una institució molt més estable. El seu problema és que no té un espai expositiu i que la Facultat de Belles Arts depèn de la Universitat Po-

litécnica. Malgrat tot, la meua col·lecció ha estat tractada molt bé i he d'agrair l'esforç de la Universitat per a portar endavant les diverses edicions de la Biennal Martínez Guericabeitia.

—*Per què els empresaris valencians inverteixen tan poc en activitats culturals?*

—No tinc una explicació. Tenim industrials i financers molt rics que podrien portar a València exposicions de grans artistes internacionals. Sembla que no tenen massa interès. No hi ha una tradició i tampoc una sensibilitat. Ara que tot es privatiza, deixem els museus i les exposicions per a l'estat.

—*Creu que és compatible tenir idees d'esquerres i ser empresari?*

—Mai he tingut cap conflicte entre les meues idees i les meues activitats empresarials. Evidentment, si tens una sensibilitat d'esquerres els conflictes laborals t'afecten d'una forma més personal. Sempre has de tenir en compte que no és la mateixa actitud la del qui paga i la de l'assalariat.

"En tornar a València, vaig començar a comprar obra gràfica, carpetes de serigrafies i litografies". Actualment, la col·lecció de Jesús Martínez Guericabeitia està formada per cent trenta quadres, entre pintures i dibuixos, i més de 300 obres gràfiques.

Lluc Soler